Брой 1 — ٢٥ كانون ثانى ١٩٣٦ — 25 Януарий 1936 година — Год. I

ХАВАДИСЪ

Научно-Информационенъ в-къ

Редакторъ: АХМЕДЪ К. ХАСАНОВЪ.

Адресъ: Шуменъ—ул. Раковска № 479.

Брой 1 левъ.

حوادث

مدير و باش محررى : احمد كمال

آدرس : شومن - راقوسقا سوقاغى نومرو ٤٧٩

ييللغى ١٢ لهوادر . آيلق پوسته پولى ده قبول ايديلير .

نسخه‌سى ١ لهوادر .

شيمديلك هفته‌ده بر دفعه چيقار علمى ، اجتماعى حوادث غزته‌سيدر .

Пров. 1957 г.

ОКРЪЖНА БИБЛИОТЕКА - ... ДЕПОЗИТНИ ...

غزته‌مزك پروغرامى

غزته‌مزده تعقيب ايده‌جكمز يول ، بولغارستان توركلرينه دنيا حوادثلرينى امكان نسبتنده منتظم بر شكلده ويرمك ، داخلى خبرلردن ده آلاقه‌لى اولان خبرلرى ويرمك ... [illegible]

بوندن ماعدا بولغارستان توركلرينه ... [illegible] ... مؤثر اولور ... [illegible] ... فائده‌لى بيلگيلر و ... كوشه‌سى بولناجقدر .

حوادث

سياست عالم :

دنيا سياستنك آلديغى صوك وضعيت

آمريقا رئيس جمهورينك مهم بياناتى . بو بياناتك محتمل نتيجه‌لرى . لوندره قونفرانسى هيچ بر نتيجه ويرمدى . ملتلر جمعيتى بر صورتده سلاحلانيورلر . آلمانيا - ژاپونيا اتفاقى

بو آيك مداسنده جماهير متحده آمريقا رئيس جمهورى روزوه‌لتك مجلس مبعوثان و سناتو اعضالرى حضورنده اوقودى بياناتى جهان سياستى ايچون چوق مهم بر حادثه‌در . [illegible]

جماهير متحده آمريقا قونغره‌سى نامى ويريلن ... [illegible]

[illegible]

اقوامك اتفاقنه قارشى آلاجغى تدبيرلره اشتراك ايتمه‌يه‌جك ... [illegible]

ديكر طرفدن آمريقا ، ياپيلان ... [illegible]

دنيا چوق تهلكه‌لى دقيقه‌لر ياشيور . صلح تهلكه‌ده ... [illegible]

حكومت بيانقوسى

٥ ييلده چكيلوب

تأسيسى ... اولان حكومت بانقه‌سى حقنده ... معلومات آلدق :

بوتون بيلت فيأتى ١٠٠ لهوادر . بر بيلت ٢٥ شر لهوالق دورت جاريك سانه آيرلمشدر . ... ايچون يكرمى ... ٢٠٠ ... چقارلمشدر . بو يكرمى ميليون لهوالك ... ايكى ميليون لهوالى اكراميه‌در . ... بر ... ٥ ييلده ... اوليادنى تعدير ... باشلانه‌جقدر . ... بويوك اكراميه ايكى ... لهوادر .

انكلتره قرالى اولدى

لوندره - ٢١ كانون ثانى ... [illegible]

قرالك وفاتى اوزرينه ... [illegible]

جزائر ورگى اوزونه مدتى

١٣ كانون ثانى ١٩٣٦ ... حكومت ... [illegible]

... ١٩٣٥ تاريخندن ... ٢٩ تشرين ثانى ... و ١ كانون ثانى ١٩٣٦ تاريخندن ... ١٣ ... [illegible]

جهت دقيقه :

ايتاليا - حبشستان چارپيشمالرى

ايتاليانلر جنوب جبهه‌سنده ايلريله‌ديلر ، راس دستا غالبله غلجه اوغرادلشدر ؛ شمال جبهه‌سنده مجبورى دورغونلق . حبش ايمپراطورى ... يوك چارپيشا شباطده اولاجق .

[illegible] ... زماندن ... حال سكونتده ... جنوب جبهه‌سنده ... ايتاليانلرك ... (دوّلو) و قادار اوراسيوردى ... (قاناله) (دوريا) و (دا ...) ... آرالرنده ٥٠ - ٦٠ ... (راس دستا) اور ... [illegible]

راس دستا ... [illegible]

(تەمبيەن) حوادثنك ... ايله نتيجه ... لنمشدر . عسكريز (غمرالنا) استقامتنده ... [illegible]

وهيب پاشا جنوب قوماندانى

روما - ٢١ كانون ثانى ... [illegible]

ايتاليانلر عصيانلرى تكذيب ايديورلر

روما - ٢١ كانون ثانى . آديس آبابادن ... [illegible]

- موثوق ... دن آلينان خبرلره كوره ... [illegible]

حبش طياره‌لرى بياننامه آتيور

آديس آبابا - ٢١ كانون ثانى . آلنان ... [illegible]

آديس آبابا - ١٩ كانون ثانى

... [illegible]

هر نسخه‌ده برحکایه :

دوكولن قان ، قان دوكولمه‌سنی ایسته‌یور

قلوبده بریچ اوینامقده اولان (ژه‌مس باقسه‌ی) یه دورت نعله‌کلن برسواریك قپی اوکنده دوردیغنی وکندیسنه مخبه برخبر کتیردیکنی سویله‌دیلر .

(باقسه‌ی) دیشلری آراسندن :

- ایچری کیرسین ، دیدی .

صولوق صولوغه ایچری کیرن سواری :

- میستر ، میس (دتی) نك باشنه بر فلاکت کلدی .

(باقسه‌ی) هیجاندن طیقانارق :

- نه اولدی ، دیه بیلدی .

- میسـتر ، میس قاچر قیا صورتده یارکیردن دوشدی . (اوقلاند ره‌ی)ده یارکیرنی قوشدیردیغی ، یارکیرك آیاغی جایرك برچانلاغه کیرمش ؛ میس یارکیرك باشندن ایلری فیرلامش و اورایه یقین بولونان بر آغاچ کوکدسه فنا حالده اوروامش .

- (اوقلاند ره‌ی) ده‌می دیورسك ؟ اوقلاند ره‌ی ده . . . فقط بن اوکا اویردن یکمه‌مسنی اخطار لامشدم . . .

باقسه‌ی ، بو قوتلی و طاش یوره‌كلی متین آدم بایلمشدی .

کندینه کلدیکی زمان ، درحال شهرك بویوك مکاتب مقابلنده یاتل لوجه‌دوقتوره چیقلمنی کوندریلمه‌سی امر ایتدی .

بوندن صوکرا (لوس آنجه‌لوس) ده بولونان مشهور بروفسوره درحال کلمسی ایچین تلغراف چکدی .

کندیسی ، ذاتاً خسته اولان قیزینك شدتلی آلامی تأثیری آلتنده لوس آنجه‌لوس دن کله‌جك بروفسوری بکله‌مکه قلدی .

برقاچ ساعت صوکرا اکنجی برسواری‌نك کلدیکی خبر ویردیلر . سواری :

- دوقتورلری کوتورن اوطوموبیلده اوقلاند ره‌ی ده دوریلدی ، دوقتورلرك اوچی‌ده پارالاندی ، دیدی .

- الله بلاسنی ویرسین ، فقط اوطوموبیل ناصل اولوب‌ده دوریلیور ؟ اوقلاند ره‌ی ده اراضی اوقادار دوزکه !

- میستر ، شوفور دیورکه ، یولك اورتا یرنده ، برآتشك اطرافنده ، لوله‌لری [illegible] (۱) کورمش . بونلر شوفوره [illegible] ویرمه‌مشلر . شوفورده [illegible] اولان آرابه‌یی دوندورمامش وتهلکه‌لی بر یومه‌ن جوریمه نتیجه‌سی آرابه دوریلمش .

باقسه‌ی قورومش دوداقلری آراسندن میریلدیوردی :

- هندیلر . . . آتش اطرافنده . . . اوقلاند ره‌ی ده . . . یاربی بو نه‌دیمك !

- عینی زمانده میستر ، - سواری دوام ایتدی - بزم طرفلرده هیچ بر هندلی یوقدر . بوشانقین شوفورك نه کوردیکنی بر الله بیلیر . دوقتورلرده ادعا ایدیورلرکه ، یول تمیز ، آی آیدینلق مکمل ایمش . برده اودالرنی کوزدن کچیردك . هیچ بر انسان اثری کورمدیکمز کی یول اوزرنده نه آتش نه‌ده کولمن اثر یوقدی . اکلاشیلماز برمعما !

شوفورده بر خوش دکلمی .

بو آراده ایچری کیرن اوداخدمتچیسی :

- میستر ، لوس آنجه‌لوس دن پروفسور دوقتور (موریسون) کلدی ، دیدی .

باقسه‌ی ، درحال آرابانك حاضرلانمه‌سی امر ایتدی .

آرابه حاضرلاندی ، سواری سوقولانك یانه اوطوردی وچیفتلك دوغری چکدیلر . ایلك اوطوموبیلك دوریلدیغی یره کلدکلری زمان سواری :

- ایشته اوطوموبیل بوراده دوریلدی جیفتلك خدمتکارلری اونی قالدیرمشلر . . . سواری هنوز سوزنی بیتیرمه‌مشدی ، قورقوسندن کوز قویاقلری دیشاری فیرلامش اولان شوفور ، آنی اولارق آرابانك اوکنه دوردی . . . آه داها ایچنده‌کیلر دیشاری فیرلامادیلر .

- نه وار ؟

- نه اولدی ؟

باقسه‌ی بتربیور ، اوطوموبیلك اوکنده بالکز کندیسینك کوردیکی خیالاره :

- دفع اولکز ! دفع اولکز ! . . .

دیه باغیریوردی .

سوفور آلننده‌کی صوغوق تری سیلرکن مانعسزلق کورمش بر آدمك آیلدیغی زمانکی سوزلرینه بکزه‌ر کلمه‌لر میریلدیوردی :

- بو نه ایدی ؟ یول اوزرنده جنلر کوردم . اوچ - دورت هندلی جنی . بونلر یولی قاپالامشلردی . حالبوکه حقیقتده هیچ برشی یوقمش . . . .

شوفور تکرار اوطوموبیل باشنده چالشدی ؛ فقط آرابه حرکت ایتمیوردی . بو آراده شمالی منطقهٔ حاره یاغموری باشلادی شیمشك و یلدیرملر بری بری تعقیب ایدیوردی . آرابه‌نك اوتوموبیل قالدیرمغه قابل اولمادی هنك کمکلرینه اینلمه‌دی .

باقسه‌ی قیمیلدامیوردی .

صباحه یقین آرابه کندیلکندن حرکت ایتدی .

چیفتلکده ، میس (دتی) نی اصلا قان ضایع ایتدیکی و دوقتورلرك وقتنده ایریشه‌مدیکی ایچون اولمشدی .

میستر باقسه‌ی‌نی حرکتسز بر وجود اولارق آرابه‌دن ایندیردیلر .

[illegible] اولومه تحمل ایتدکدن صوکرا ایچون [illegible] سوزلری سو [illegible]

- دوکولن قان ، قان دوکولمه‌سنی [illegible] ایستیورمش . بکرمی ایش سنه اول بن ، اوراده اوچ هندلی رئیسی اولدوره‌رك بوکون مالك بولوندیغم اراضی‌یی اونلردن غصب ایتمشدم . نیزمك وفاتندن صوکرا وارثسز قالیورم . بوتون املاکم بر خیرخواهه تحویل ایدیلسین . .

ایشته اونلر ینه کلیورلر . .

اونلری آرامزده کم برده قارانلقلری کوریوروم . . اونلرك ، قانلرینك و . . . سم قانم . . .

اراده اللهکدر ، دیدی و اولدی .

(۱) آمریقا یرلیلری

عرب اتحادی

۱۴ [illegible] نانی (رویتر) : [illegible] عرب اتحادی تشکیلی ایچون مذاکرات باشلامشدر . [illegible] کیتمشدر . جده‌ده‌کی انکلتره سفیری‌ده مذاکراته [illegible] عید ایدیلمکده‌در .

باتمش بایکلر :

صوغان وصارمساق

صوغان وصارمساق بیکلرجه سنه اول انسانلر طرفندن غدا اولارق استعمال ایدیلمکده ایدی . مصرده کشف ایدیلان مومیا مجره‌لرنده صوغان و صارمساق بولونمشدر . حضرت موسی‌نك مصردن ارتحالندن قورتاردیغی یهودیلر ، دیکر غدالر آراسنده صوغان وصارمساقدن محروم ایدلدکلری ایچون آغلامشلردی . اسکی یونانیلر و رومه‌لیلرده بونباتلری فضله مقدارده استعمال ایتمکده ایدیلر . بالخاصه رومالیلرده صوغان و صارمساق یالکز عوام ناس (پله‌بی) طرفندن دکل ، آصیللر (پاطریق) طرفندن‌ده فضله استهلاك ایدیلیوردی .

یاپیلان کیمیوی تحلیللر قرو صوغانك بیاض الکدن داها بسله‌یجی اولدیغی میدانه چیقدی .

صوغان و صارمساقده دیکر نباتلرده بولنان غدالردن ماعدا وجودیمزه محتاج اولدیغی قیمتلی بعض عناصرده بولونمقده‌در ، بو عناصرك نقصاندن ایلری کلن خسته‌لقلرده بوناکی قیمتلی غدا علاج تأثیری کوستررلر .

صوغان وصارمساق لینت (یومشاقلق) وریجی و ادرار (سیدك) سوکدیریجیدرلر . عمومیتله هضم یورومزه کیرن میقروبلری اولدیررلر . بالخاصه قولهرا ، وبا و اهلونترا میقروبلری اوزرینه اولدیرجی تأثیرلری واردر . جملهٔ عصبیه‌یی تقویه ایدرلر وبوصورتله عضویتمزك مقاومتنی زیاده‌لشدیررلر . صوغان و صارمساق [illegible] استعمالی و اسقوربوط (داء الحفر) خسته‌لقلرینه قارشی قوروریجیدرلر .

ادرار سوکدیرجی وقلبی تقویه ایدیجی تأثیرلری ایله‌ده وجودیزده طوپلانان مضر ماده‌لری و[illegible] دیشاری آتیر کوسترمکده‌درلر . راخیطس (انکلیز خسته‌لغی) و آتروسقلروز (تصلب شرایین) خسته‌لقلرنده شفا وریجی تأثیری کورولمشدر . صوك زمانده صوغان وصارمساغك مزمن برونشیت و بالخاصه ویرم تداویسنده تأثیری اولدیغی ادعا ایدیلمکده‌در . هر کس اعتراف ایدرکه صارمساق یینلر اوکسوروك و بالغم آزالیر ، حرارت دوشر ، قلب تقویه اولونور . حرارتی یوکسك اولان وقت توکورن ویرمیلر صارمساق یه‌مه‌لیدر .

بوکون هیچ کیمسه صوغان وصارمساغك شافی [illegible] انکار ایده‌مز . چیك اولارق یینلدیکی زمان فائده‌لری اضعاف اولور . [illegible] کربه موهولرندن دولایی [illegible] صارمساغی قوقوسو نه‌ندنور ییلارق قسماً ازاله ایدیلیر . کمیش آغیزلی [illegible] بوزهرله صویولمش وانده‌وقیزلانمش صارمساقه مساوی مقدار [illegible] کوزجه قاتیلر و برآی قدار [illegible] ، صوکرا سوزوله‌رك الده ایدیلان حازقلاق هیچ کیچوك [illegible] ایدیلیر . بو ماءالعسلدن هر کون [illegible] دملا آلینه‌جق صو [illegible] اون داملادن باشلایوب ۳۰ - ۵۰ داملایه چیقیلیر .

صوغانك قوقوسی صارمساق قدار [illegible] ، چیك صوغانده جوك صارمساق کی داها فائده‌لیدر . قاینامش صوغانك هضمی داها قولایدر . قاورولدیغی زمان قیمتلی تأثیرلرینه بعضیلرینی غائب ایدر .

صحت وحیات کوشه‌سی :

دری خسته‌لقلری

۱ - نه‌نه‌دونره‌لو (پیشیك)

داها زیاده مه‌امه‌ن چوجوقلرده کورولن بوخسته‌لق درینك شدتلی قیزارماسی و قاشینمه‌سیدر .

دری آلتی یاغ طبقه‌سنك داها قالین بولندیغی یرلرده قوروقلرینك قلبه اولدیغی قسملر شدتله قیزارر ، آچیر وندی یول حالنده صو بولوره الك زیاده چوجوقلرك آرقه یرلرنده ، قارین ایله اویلوقلر آراسنده میدانه کلن قیوریملرده ، قولتوق آلتلرنده ، اویلون اطرافنده کورولور . بعض قیب قیرمزی ، سیجاق ، قوری و یالاق ، صوك درجه حساس ، بعضاً‌ده راطب اولوب اوزری یپی قوقولی برمایع ایله اورتولودر .

بوخسته‌لق داها [illegible] چوق تره‌ین چوجوقلرده کورولور .

قوروکه ، [illegible] ، چوجوقلری صیق صیق قوروالامق ، دریسی حساس چوجوقلرده [illegible] بولانمش اولان یرلری یاموق وپاغ ایله تمزله‌مك ، صو قوللانمامق

تداوی : خسته‌لق ، صیق صیق ییقامق وصابونلامقله کچمز . خسته یرلره هر کون یوزده ۳ - ۵ اسنتده آزوتیت فضه (سره‌بارهن نیترات)(۱) سورولور و سرین طوتولور .

آزوتیت فضه [illegible] . خسته‌نك الینده [illegible] بوبار . بونك ایچین علاجی سوردکدن صوکرا قورویونجه اوزری اورتولملیدر . خسته یره هر کون ۵ - ۶ دفعه مساوی مقدارده توتیا (سینق) و (تالق)لی پودره سورولور .

خسته دری‌یه پودره بولانیرسه صابونلی صو ایله دکل ، زیتون یاغی ایله سیلینیر .

۲ - اکزما (تمره)

اکزما آغیر برخسته‌لقدر . خسته‌لغی کشف ایده‌بیلمك ایچون بنه تشکلاتی ایی بیلمك لازمدر . اکزمانك اوچ مهم عرضی واردر : کوچوك دوکمه‌کلر (قبارجقلر)، [illegible] و [illegible] حاصل اولان طبقه ایزلری .

خسته‌لر شدتلی قاشینتیدن مضطربدرلر . خسته‌لق الك زیاده وجودك ال ایله تماس ایدیلن یرلرنده کورولور . [illegible] ، یناقلر ، بودلرك آرقا طرفلری و سائره .

خسته دری ، صودن ، [illegible] ، توز ، اشندن ، صیجاقدن و بوردن متأثر اولور . عبر هوا ، تمیز و یوموشاق آلبسه اصطراباتی تخفیف ایدر .

تورونمه : چوجوقلری نظیف و صیق صیق قوروالامق ، قاشیمه قابلیتی مشغول قوللامق . چوجوقلرك آغزندن [illegible] قوللانلر [illegible] یاموق ویابزلر توزق صو [illegible] .

تداوی : تداوی کوچدر . حتمی وقعه‌لرده توتیا مرهمی (سپقوا باستا) تجربه اید ملیدر . آغیر وقعه‌لرده دوقتوره مراجعت ایدیلملیدر .

جوق کره شدتلی قاشینتی منع ایدیلیر (طیرناقلری قیصه کسمك ، اقری ایلاچلانق) خسته دری‌یه صو دیدیرمه‌مك ، زیتون یاغ

(۱) معترضه ایچنده‌کی کلمه‌لر علاجلرك بولنارجه اصطلاحلریدر .

یرآرده شقاق :

باشـدن برحکایه

وقتیله بر میوه‌جی دکانده برملك اوطورمورمش . قارشیدن برخدمه‌سی کلش :

- خانم افندی اوزوم ایسته‌یور ، بیلك وقتی دوشونمش :

- اوزوم ، کوزوم وزنده‌در . باشنده‌در . بن ایسه باش‌یم ، دیوك افندی نی ایسته‌یور ! .

حوادث : یازیلرمزدن بیك بنی کی معنالر چیقارارق . . . قصد ایدیور دیه دوشونه‌جکره بشینا سویله‌یك ، بعض یازیلرمزله عمومی قصورلریزی [illegible] وایستحقاق ایده‌جکز . قارئلرمز آراسنده مهمودیك باشی کی دوشونه‌جکلر بولورسه عیب وقصورلرنی کندیلری آتمش اولاجقلردر .

معلمك رؤیاسی

مکتب بوابی کلش ، انجمن قاصه یینك یاپیلدیغنی سویله‌مش .

بر بلاش . . . عجبا ینه طلبه‌دن بر ایکیسی لهوا اولارق طوپلادیغی هفته‌لك حسابی‌می ایسته‌یه‌جکر ؟ . . .

روانی نه یاپاجغنی شاشیرمش .

برقاچ رکیك چوجوغك کتیردیکی هفته‌لقلری باری کیرله‌یه بیلسه ! .

یولده بو توهدن برچرق دوشونجه انجمن قاصه‌سینه وارمش . بوتون معلم قاداشلری اوراده .

معلم اولدیغی کوندنبری کورمدیکی قوقو بر حادثه . هیسی شن . اللرنده و جبلرنده بر جوق بیاض پاره‌لر ! . .

قاصه‌دن کندینه اوراندیغی بر جبه پاره‌یی آلیرکن [illegible] صیچرامش اویانیویرمش .

درحال کوزلرنی قاپامش اسه‌ده زوالی للینك رؤیاسنده‌ده خیالی کی بوشه چقمش .

دوغری ایش ! . . .

بایرام کونی .

هر کس کبی خانم قیزده باباسنك آلدیغی اك صوك مودا آلبسه ، شاقه وشوشولری کیمش . او قادار شیق اولمش که عادتا‌ ماصدن کلش بر ماموزل ! . .

برقاچ چوجوق باشی اولنجه رزالی کوزلکی بر دورلو خط ایده‌مه‌مز .

یانده‌کی مسافرم صوردی :

- کیدردن عجبا ؟

- بزم رمضان خواجه‌سنك قیزی ،

- بابه‌سنه دکل ، سویله‌یکنه باقی ،

دیرلر یا ، دوغری ایش ! . . .

تمرین درسنده

معلم - افندیلر باقیکز ، اونایکی برمقوامی صاحبی اولیه‌جکم ، دهی و بوایك کتیردیکی وجودی (عایش) آچدی . پارمقلرنی آرالق قویه‌رق مسافرمی اولیجدی . ۱۴ پارمغی کلدی [illegible] معلم افندی بر ۹۴ . . . دیه‌مدی .

معلم - بوراز احتیوتجه قاچمش ! . . دیدی .

ویاوازه‌این ایله تمزله‌مك لازمدر ، خسته‌لق وجوده ، ال و آیاقلره سرایت ایتمش ایسه یومی بانیولر تعطیل ایدیلیر . بالکز [illegible] ۲-۳ دفعه کلك ویا بلاپه [illegible] صولو و وجوده [illegible] مشه قابوغی بانیو [illegible]